

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Розкрито сутність регулювання протиріч, що виникають у соціальній сфері діяльності держави та її інститутів за допомогою політичних маркетингових технологій. Висвітлено механізми побудови довірчих відносин між органами державного управління України та інститутами громадянського суспільства при здійсненні соціальної політики в країні.

Ключові слова: політичний маркетинг, політичний маркетинговий аналіз, соціальна сфера, соціальна політика.

Article is devoted to uncovering the essence of regulation of conflicts arising in the social sphere of the state and its institutions through political marketing techniques. Highlights the mechanisms of trust between the authorities of Ukraine and civil society in implementing social policy in the country.

Key words: political marketing analysis, social affairs, social policy.

Особливе місце в регулюванні відносин суб'єктами державного управління України, подолання протиріч, що виникають при здійсненні соціально-політичних заходів у державі, повинна зайняти соціальна сфера життєдіяльності суспільства, тобто соціальна політика держави: регулювання трудових відносин, демографічна політика, соціальний захист непрацевдатного і малозабезпеченого населення країни тощо. Тому актуальною є проблема підвищення ефективності соціальної політики, що проводиться до сучасних стандартів світового рівня. Це, у свою чергу, стане однією із заporук уникнення гострих соціально-політичних протистоянь у суспільстві та виникнення соціально-політичного конфлікту в державі.

Проблемам соціальних відносин у суспільстві та державі присвячено багато ґрунтовних праць у зарубіжній і вітчизняній науковій літературі. Серед них, зокрема, треба відзначити роботи В. Романова і О. Кілієвича, С. Афонцева, Н. Беляєвої, І. Бідзюри, В. Васильчука, Е. Ведунга, Є. Головахи, Н. Паніної, В. Князева, С. Ліпсета, К. Сена, Дж. Торреса, Л. Пала, Ю. Плотинського, В. Тертички, М. Шабанової, К. Шваба, П. Штомпки, С. Батчикова, С. Глаз'єва та ін.

Невирішеною частиною загальної проблеми – регулювання соціальних відносин у сучасному українському суспільстві – залишається проблема використання та залучення науково обґрунтованих технологій інноваційної спрямованості в системі державного управління нашої країни.

Метою даної роботи є розкриття сутності політичних маркетингових технологій регулювання соціальних відносин в Україні з метою подальшої їх імплементації в державно-управлінську практику.

Суб'єктами діяльності соціальної політики як системи взаємовідносин у суспільстві виступають державні інститути влади й інститути громадянського суспільства, а об'єктом – населення країни, незалежно від приналежності до будь-якої соціальної групи або страти, зазначають, що В. Жуков, А. Карпов, Л. Лаптев, О. Шабров частіше під соціальною політикою в прикладному, практичному сенсі (контексті) розуміють сукупність конкретних дій і заходів, які спрямовані на забезпечення життя населення. Залежно від того, від кого виходять ці дії і хто є ініціатором, розрізняють відповідні види соціальної політики – державну, регіональну, корпоративну тощо [2, с. 794].

З точки зору політичної маркетингової стратегії конкурентного політичного позиціонування, соціальна політика в Україні повинна розумітися як політика держави, її інститутів та інших громадських організацій, об'єктом якої є соціальна сфера і соціальні відносини в суспільстві, що спрямована на забезпечення його оптимального розвитку й функціонування, відповідає кращим світовим стандартам і сприяє цивілізованому регулюванню негативних явищ у соціальній сфері. А для державного управління соціальна політика повинна бути основним механізмом регулювання існуючих відносин у суспільстві через корелювання інтересів різних верств населення з метою досягнення гармонійного й сталого стану соціальної сфери.

Отже, об'єктом соціальної політики держави є соціальна сфера з усією різноманітністю соціальних відносин, які в ній склалися. Соціальна політика – це практична діяльність держави, її інститутів та органів місцевого самоврядування, що спрямована на гармонізацію соціальної сфери за допомогою оптимізації соціальних відносин.

При створенні механізмів управління й регулювання соціальними процесами в державі, які відповідають стратегії конкурентного політичного позиціонування, важливо враховувати тенденції розвитку українського суспільства в контексті європейської інтеграційної спрямованості і її об'єктивної потреби. При цьому соціальна політика України повинна спиратися на ті обставини, що склалися в конкретних, у тому числі, історичних умовах, особливостей політичного, економічного та культурно-духовного розвитку суспільства та його реальних можливостей.

Політичний маркетинговий аналіз будь-якого демократичного політичного режиму доводить, що соціальна політика є найважливішим інструментом утримання влади, а демократія ставить у пряму залежність перебування при владі від благополуччя, соціальної сфери [3]. Тому сучасний демократичний

політичний режим характеризується соціально орієнтованою економікою, створенням соціальної держави, забезпеченої ресурсами сильної соціальної політики, тобто демократія переходить у соціальну демократію.

Побудова демократичної, правової і соціальної держави вимагає вдосконалення системи органів державної влади і відповідної їй цілісної системи, державної служби, що забезпечують реалізацію соціальних функцій держави, підвищення ефективності діяльності органів державного управління і розвитку інститутів громадянського суспільства [1].

Наявні внутрішні суперечності в інститутах державного управління характеризуються низкою проблем:

- державна служба і служба в органах місцевого самоврядування здійснюється як служба в окремому органі державної влади;
- недостатня ефективність діяльності органів державного управління та їх апаратів у соціальній сфері;
- зниження авторитету державних службовців і, як наслідок, зниження престижу державної служби;
- слабе використання сучасних, передових технологій державного управління, що відповідають завданням реалізації державних програм соціальної спрямованості;
- низькою ефективністю механізмів із запобігання та боротьби з проявами фактів корупції, а також відсутністю дієвих механізмів контролю за діяльністю органів державного управління з боку інститутів громадянського суспільства;
- неопрацьованістю механізмів взаємозв'язку державної служби з органами місцевого самоврядування у сфері виконання завдань соціальної політики, що проводиться в державі.

Ці внутрішні проблеми і суперечності, характерні для системи державного управління України, стають перешкодами для виконання програм соціального розвитку та встановлення тісних і довірчих відносин між інститутами державного управління і громадянського суспільства в соціальній сфері, що, у свою чергу, часто призводить до напружених відносин між ними, що вимагає регуляції на основі досягнення консенсусу при виконанні завдань соціальної політики в нашій країні.

Консенсусна модель взаємин держави і громадянського суспільства в соціальній сфері не суперечить політичній маркетинговій стратегії конкурентного політичного позиціонування в державному управлінні України, сприятиме її ефективній реалізації, проте за такого регулювання відносин необхідно дотримуватися і спиратися на такі принципи:

- відкритість системи державної служби, широке інформування громадськості про рішення, що ухвалені у сфері соціальної політики, відповідальність державних службовців за неправомірну відмову в наданні інформації;
- ясність процедури ухвалення державними органами влади рішень, що стосуються прав і законних інтересів громадян України; можливість участі представників інститутів громадянського суспільства у процесах підготовки цих рішень;
- дебіурократизація відносин між державними службовцями і громадянами України;
- об'єктивне і своєчасне інформування громадян України про поточну діяльність органів державного управління у сфері соціальної політики держави та заплановані перспективи;
- можливість контролю за діяльністю системи державної служби в соціальній сфері представниками громадянського суспільства.

Тому виникає гостра необхідність удосконалення функціонування органів державного управління у сфері соціальної політики, тобто реформування системи державної служби, яка повинна здійснюватися в рамках адміністративної реформи і в тісному взаємозв'язку з реформуванням центральних і регіональних органів виконавчої влади. А ефективність державної служби в соціальній сфері під час реформування визначатиметься рівнем оптимізації і стабілізації органів державного управління, чіткістю розмежування завдань, функцій, повноважень і відповідальності підрозділів щодо складу державних інститутів, що реформуються.

Отже, реформування системи державної служби у сфері соціальної політики припускає оптимізацію структури апаратів органів державного управління України, всієї вертикалі виконавчої влади. А в соціально-політичному процесі взаємин державних органів управління і суспільства важливу роль відіграють відносини з недержавними організаціями і, перш за все, зі структурами громадянського суспільства країни.

Треба звернути увагу на той факт, що в демократичній державі соціальна політика є не тільки інструментом утримання влади (при правильному її проведенні), а й засобом боротьби за владу з боку опозиції, особливо в період виборів, коли соціальна політика може стати об'єктом спекуляції й використовуватися в якості засобу передвиборчої боротьби.

Тому державні інститути влади повинні використовувати політичні маркетингові методи впливу (особливо можливості політичних PR-комунікацій) щодо захисту соціальної політики від некоректного її використання в якості засобу передвиборчої боротьби.

Оскільки об'єктом соціальної політики держави є все суспільство, а стандартами його благополуччя є життєві стандарти, властиві представникам так званого “середнього класу”, то індикатором стабільності і ступеня стійкості соціальної системи є кількісний індекс чисельності індивідів, що належать до такого прошарку населення, який має стабільний і гідний прибуток. Чим чисельніші прошарком населення буде “середній клас”, тим прогнозованіше та еволюційніше може розвиватися соціально-політична система.

З іншого боку, об'єктивно, що суспільство не може існувати без депривованих верств населення, що проявляються в такому:

– депривовані верстви населення є певним чином негативним еталоном для основної частини населення країни, викликаючи в людей об'єктивне бажання залишатися чи утримуватися в рамках “середнього класу”;

– депривовані верстви населення є нижньою межею між ними і представниками “середнього класу”, оскільки політична еліта відокремлена від середнього прошарку населення, що допомагає чіткіше виділити “середній клас”, який повинен стати найчисельнішою й найголовнішою опорою демократичного політичного режиму.

Отже, населення країни, знаходячись у різноманітних, з точки зору добробуту, групах чи прошарках; містячи в собі й одночасно формуючи суспільну свідомість, забезпечує цим вироблення потреби людей у постійному усвідомленні реального життя не тільки в позитивних його проявах, але й в негативних, створюючи в суспільній свідомості повний спектральний набір усіх сторін буття. За такого підходу наявність у суспільстві та державі депривованих, у розумінні кількості, соціальних прошарків (рівнів) не буде абсолютним індикатором слабкості державної системи, а може бути показником її стабільності. Тому до завдань соціальної політики України слід віднести досягнення оптимальних показників соціальної структури, розвиток соціальної інфраструктури і забезпечення гідних умов життєдіяльності на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях.

Необхідно відзначити, що механізми управління й регулювання соціальними процесами в суспільстві і державі складаються під впливом об'єктивних процесів. Вони являють собою багатогранну систему взаємовідносин між різними учасниками соціального життя, дозволяючи осмислити інтереси соціальних прошарків і населення країни в цілому, розробити власну соціальну стратегію, соціальні програми, налагодити взаємопов'язану діяльність державних структур та інститутів громадянського суспільства задля їх реалізації на основі прийнятої політичної маркетингової стратегії конкурентного політичного позиціонування в державному управлінні України.

У теоретичному аспекті механізм реалізації соціальної політики повинен бути адаптованим до суспільно-політичної ситуації, аналіз якої здійснюється політичними маркетинговими методами і містить спрямованість на гармонізацію суспільно-політичних відносин, забезпечення політичної стабільності, громадянської згоди в суспільстві. У практичному аспекті механізми регулювання відносин і реалізації соціальної політики пов'язані, перш за все, з координацією діяльності її основних суб'єктів: державних інститутів влади, відповідальних за розробку і реалізацію соціальної політики в контексті політичної маркетингової стратегії, і недержавних структур: політичних партій, суспільно-політичних організацій, рухів, структур громадянського суспільства, які також повинні бути в полі впливу стратегії конкурентного політичного позиціонування.

Отже, політичні маркетингові механізми регулювання соціальних відносин в українському суспільстві, перш за все, повинні бути засновані на ефективно впровадженій у державно-управлінській практиці соціальній політиці, яка, у свою чергу, повинна реалізовуватися на трьох рівнях: загальнодержавному, регіональному і місцевому.

На загальнодержавному рівні повинні бути сформовані загальні положення і сформульовані пріоритети, а в якості об'єкта повинна бути вся соціальна сфера країни. При цьому мають бути диференційовані і задані напрямки розвитку кожного регіону, враховуючи його специфікацію.

На регіональному рівні зусилля соціальної політики повинні бути спрямовані на усунення існуючих диспропорцій і відхилень від заданих загальнодержавних стандартів, наближаючи рівень життя людей до соціально прийняттого, тим самим створюючи умови для кількісного зростання “середнього класу”.

На місцевому рівні соціальна політика, що реалізується органами місцевого самоврядування, повинна бути спрямована на конкретного індивіда. Органи місцевого самоврядування, для яких взагалі характерна соціальна діяльність, зорієнтована на особистість, зобов'язані не тільки максимально реалізувати конституційно закріплені соціальні гарантії, але й усунути підґрунтя для виникнення знедолених прошарків населення, надаючи в додатковому обсязі наявні місцеві ресурси.

Отже, соціальна сфера у країні є найбільшим показником ефективності діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях. Інструментом її розвитку виступає соціальна політика як складова частина загальної стратегії розвитку держави, а критерієм оцінки – рівень життя населення. Соціальна політика держави, що реалізується на трьох рівнях, зрештою повинна бути конкретизована, тобто спрямована на створення системи допомоги, яка мала б характер адресності. Тому проведення збалансованої науково обґрунтованої соціальної політики дає можливість усунення причин для виникнення джерел напруги в суспільстві і попередження виникнення соціально-політичного конфлікту в державі.

Таким чином, особливе місце в регулюванні відносин суб'єктами державного управління посідає соціальна сфера життєдіяльності суспільства, тобто соціальна політика держави. Суб'єктами діяльності соціальної політики як системи взаємовідносин у суспільстві виступають державні інститути влади, політичні партії, суспільно-політичні організації, рухи й інститути громадянського суспільства, а об'єктом – населення країни. З точки зору політичної маркетингової стратегії конкурентного політичного позиціонування для державного управління України соціальна політика повинна бути основним механізмом регуляції, за

допомогою державних інститутів влади і органів місцевого самоврядування, існуючих відносин у суспільстві через корелювання інтересів різних прошарків населення з метою досягнення гармонійного і стійкого стану соціальної сфери. Тому політичні маркетингові механізми регулювання соціальних відносин в українському суспільстві повинні ґрунтуватися на ефективно впроваджуваній соціальній політиці, яка, у свою чергу, повинна здійснюватися на трьох рівнях: загальнодержавному, регіональному та місцевому.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на висвітлення проблем взаємовідношень між державою, її органами управління з інститутами громадянського суспільства в Україні.

Література:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Логос, 1996. – 118 с.
2. Политический менеджмент : [учеб. пособие] / под общ. ред. В. И. Жукова, А. В. Карпова, Л. Г. Лаптева, О. Ф. Шаброва. – М. : Изд-во Ин-та психиатрии, 2004. – 944 с.
3. Шубін С. П. Політичний маркетинговий аналіз: метод, теорія, практика : [монографія] / С. П. Шубін. – К. : Генеза, 2007. – 112 с.

Надійшла до редколегії 24.09.2010 р.